

james joyce
"dublinliler" ve "sürgünler"
22 ocak 2022, cumartesi
izmir okuma buluşması değerlendirmeleri

Nilhan Tuncer,

Kızkardeşler: İlk öykü, Jack’in, yetişmesinde ve erdemli bir genç insan olmasında katkıları olan rahip dostu Flynn’in ölümünün yarattığı sarsıntı ile başlar. Rahip Flynn, kutsal şarap kâsesinin kırılması olayından sonra suçluluk duygusu ile baş edememiş hayatını felçli gibi haraketsiz yaşamaya kendini mahkûm etmiştir. Yaşarken ölen öldüğünde ise özgür kaldığını bilen Jack artık dostunun bağışlandığını derinden hisseder.

Bir Karşılaşma: “Ama gerçek serüvenler de evde oturan insanlara gelmez diye düşünüyordum: uzaklarda aramalı onları.”(27) Okudukları çizgi romanların da etkisiyle bilinmeyen merak eden çocuklar, okuldan kaçarak planlarını veya hayallerini gerçekleştirmek isterler. Ancak beklenmedik, tedirgin edici durumla karşı karşıya kalınca, alışıldık ortamlarının huzurlu tekdüzeliğine dönmek isteği ağır basar.

Araby: İlk aşkın heyecanı ile dolu anlar geçiren kahramanımız, sevdiği kızın çok isteyip de gidemediği otantik pazara, ona hediye almak için gitmeye karar verir. Ancak eniştesinin umarsızca geç kalmasına ve hediye parasını almak için onu beklemek zorunda olmasına çok öfkelenir. Ne kadar uğraşsa da pazara zamanında ulaşamaz. Üzgün bir şekilde geri dönerken içten içe tam bir hayal kırıklığı yaşamaktadır. Çocukça yaşadığı aşk geri dönülmez bir şekilde onu çocukluktan çıkarmıştır artık.

Eveline: Eveline, hayatının annesinin ki gibi olmaması için sevdiği adamla kaçmaya karar vermiştir. Ancak geride bırakacaklarının gitme-kalma ikilemi yaratması, son anda yeni bir hayat için adım atmasını engelleyecektir.

Yarıştan Sonra: İngiltere’de okumuş ve iyi bir eğitim almış olmasına rağmen İrlandalı Jimmy, Avrupalı arkadaşları arasında kendini küçük görmektedir. Jimmy’nin kendi kimliğine olan yabancılaşması ve o insanlara duyduğu hayranlık içten içe güzel vakit geçirmesine engel olur. Yarıştan sonra başlayan gece, hüsrarla ve tüm parasını kumarda kaybetmiş bir şekilde sonlanır.

İki Çapkın: Kısa yoldan zengin olma hayallerindeki iki arkadaş için bu yoldaki her türlü davranış, akıllıca ve uyanıklık olarak görülmektedir. Emeğiyle çalışıp kıt kanaat geçinen kadınları ilgiyle kandırarak paralarını gönül rızasıyla onlara vermeleri, ne gariptir ki bir başarı hikâyesi gibi değerlendirilir.

Pansiyon: “Satır ete nasıl muamele yaparsa o da manevi sorunları öyle ele alırdı: bu olayla ilgili olarak da kararını vermişti.”(70) Hayatının tüm dönemlerinde aklını kullanarak zorlu hayat şartlarını alt etmeyi başaran Bayan Mooney, bir şekilde kızını da uygun bir kişiyle evlendirme hayalleri kurar. Son olarak da işlettiği pansiyonda, kızıyla ilişki kurmasını müsamaha ile karşılaşmış olan varlıklı olduğunu düşündüğü müşterisiyle evlendirme isteğini “satırın ete muamele etmesi” gibi halletmeyi başarmıştır.

Küçük Bir Bulut: “Kadere karşı mücadelenin boşunalığını duydu” (78), “Dublin’de hiçbir şey yapamazsın” (80) Londra’da gazetecilik yapan eski arkadaşı ile buluştuklarında geçmişe yolculuk yapan Küçük Chandler, şair olma ve Dublin dışında yaşama hayallerini hatırlar. Arkadaşının kişiliği ve nitelikleri açısından bunları hak etmediğini düşünse de yaşadığı hayata imrenmeden duramaz. Bu sohbetin etkisi derin hayal kırıklığına yol açarken gerçekte sahip olduğu eşi ve küçük çocuğundan da uzaklaşmasına yol açar. Hayaller içinde kaybolan Chandler’i bu yıkıcı düşünceler, sahip olduğu kendince huzurlu yuvası içinde de yetersizlik ve kendini “küçük” hissetmesine neden olur.

Suretler : Evrakları temize çekmekle görevli olan Farrington, iş hayatının sıkıcı tekdüzeliğinden bunalmış çareyi alkole sığınmakta bulan bir aile babasıdır. Tefeciden aldığı son parasını da arkadaşlarına içki ısmarlayarak harcamış ancak yine de içindeki öfke ve şiddet arzusundan kurtulamamıştır. Kendini hayatta sıkışmış, değersiz hisseden Farrington, yoğun bir günün sonunda evinde küçük çocuğuna karşı şiddet uygulayarak zavallılığının son işaretini de vermiştir. Korkudan titreyen çocuğun babasına kutsal Meryem duasını okuma isteği ile biten öykü, kitaptaki en sert ve dokunaklı öykü olması bakımından dikkat çekicidir.

Toprak: “Bütün yapacaklarını aklından geçirdi, bağımsız olmanın, cebinde kendi paranı taşımanın ne kadar iyi olduğunu düşündü. Güzel bir akşam geçireceklerini umuyordu” (107) Çamaşırhanede çalışan Maria, daha önce yanlarında çalıştığı ailenin büyük oğlu Joe tarafından akşam yemeğine davetlidir ve bu yüzden çok heyecanlıdır. Ancak yolda gelirken hediye olarak aldığı keki tramvayda unutmuş olmasına fena halde üzülür. Joe, yemek boyunca çocukluğundan beri çok bağlı olduğu Maria’nın epeyce yaşlanmış olduğunu ve ölüm gerçeğini fark ederek hüznle dolu bir gece geçirir.

Üzücü Bir Olay: “Hayatının dik doğruluğunu kemirdi; hayatın şöleninden kovulmuş biri olduğunu hissetti. Tek bir insan onu sever gibi olmuştu ve o da hayatı ve mutluluğu esirgemişti ondan: onu aşağılıklığa, utançlı bir ölüme mahkûm etmişti.” (123) James Duffy, düzen tutkunu, hayatını kendi doğruları ile yaşayan, “ne dostu ne arkadaşı, ne kilisesi ne imanı” olan bir kişidir. Bayan Sinico ile tanıştığında hayatında ilk defa insan sıcaklığını ve düşüncelerini paylaşmanın mutluluğunu hissederken bir yandan da bu ilişkiden korkar. Arkadaşıktan öteye geçme belirtileri üzerine kendinden başka biriyle olamayacağına kanaat getirerek, bu ilişkiyi apar topar sonlandırır. Hayatının aşkını kaybettiğini ancak onun ölüm inancıyla tesadüfen karşılaştığında anlar ve kimsesizliği yüzüne bir tokat gibi çarpar.

İdarehanede Ulusal Bayram Günü: Siyasete karışmış din adamları, milliyetçi-muhafazakâr olarak kamplaşmış İrlandalılar gibi konuları içeren toplum hayatıyla ilgili kitabın en politik öyküsüdür. İrlanda tarihinde önemli yere sahip Parnell’in adını yaşatması amacı ön planda durmaktadır.

Bir Anne: Toplum içinde kızının müzisyen olarak belli bir yerlere gelmesi için her şeyi yapabilme kapasitesinde olan bir annenin öyküsü.

Ölümler: Gabriel Conroy, karlı bir Dublin gecesinde artık gelenekselleşmiş olan aile yemeğine eşiyile birlikte katılır. Hareketli yemek sonrası karısının geçmişte yaşadığı ilk aşkın derin hatırasını öğrenir. Aşk için ölebilecek cesarete olan sevgilinin, karısının benliğinde yaşamaya devam ettiğini anlaması, tuhaf bir şekilde ölüyü kıskanmasına neden olur. Birdenbire kimsenin kendisini bu kadar sevmemiş olduğunu fark eder. Yaşarken ölüm gerçeğini kavraması hayata farklı gözlerle bakmasını sağlar.

SÜRGÜNLER

James Joyce’un otobiyografik öğeler taşıyan tek tiyatro oyunudur. Kendisi de daha yaratıcı olabilmek amacıyla İrlanda’yı ve Dublin’i terk etmek zorunda kalmıştır. Ülkesinin içinde bulunduğu Katolik-Protestan çekişmesi, İngiltere’ye duyulan nefret söylemleri yazmasını engellemektedir. Özgürlük hissi duyduğu Avrupa ‘ya giderek sürgünde olmayı tercih etmiştir. Daha iyi yazabilmek için ülkesi ile arasına mesafe koymak zorunda kalmıştır.

Tiyatro James Joyce’un tutkularından biri olmuştur. Daha on altı yaşındayken Ibsen’in oyunlarını okumaya ve izlemeye başlamıştır. Yazdığı ilkyazılar arasında tiyatro eleştirileri vardır. Joyce 1914 yılında Portre’yi tamamlayıp Ulysses’i yazmaya başlamadan önce özellikle üzerindeki Henrik Ibsen etkisiyle Sürgünler’i yazmıştır.

Oyundaki olaylar 1912 yılında Dublin’de Richard Rowan isimli karakter etrafında başlar. Oyun dokuz yılın ardından Dublin’e dönen Richard ve Bertha çiftiyle açılır. Richard Dublin’de üniversitede çalışacaktır. Richard’ın arkadaşı Robert Richard’a hayrandır aynı zamanda Bertha’ya karşı da ilgisi vardır. Richard ise oğluna piyano dersi veren Beatrice’e karşı ilgi duymaktadır. Richard, Beatrice’i zihinsel olarak kendine denk görür. Bertha bu durumu kıskanır ve Richard’a Robert’in kendisine olan ilgisinden bahseder. Durumu normal karşılayan Richard, Bertha’ya duygularının peşinden gitmesini söyler fakat Bertha sürekli bir ikilem yaşar. Aslında oyundaki tüm karakterler kendi özgürlükleri ile ilgili çelişkiler yaşarlar ve hayat prensiplerini sorgularlar. Bu dört karakter arasında sorgulamalarına en çok yer verilen karakter Richard’dır. Bu nedenle Joyce’un Richard’a otobiyografik özellikler yüklediği söylenebilir. Oyunun temaları arasında kıskançlık, sevginin sorgulanması, bir yazarın kendi var oluşunu sorgulaması ve coğrafi-ruhi sürgünler yer almaktadır. Oyunda Joyce’un Avrupa’daki ilk sürgün deneyimlerinden izler bulmak mümkündür.

mustafa sütlaş,

james joyce'un bu öykü kitabını "ulysses"inden önce okumuştum. doğrusu etkisi ve izleri onu okuduktan sonra bir yerlere oturdu ve değeri büyüdü. durumu ve ânı hikâye etme bağlamında yazarlık yeteneğine şapka

çıkardım. ele aldığı konu ne olursa olsun ince ince işliyor olması bence tüm öykülerin en önemli yanı. ikincisi de bu anlatım sırasında herhangi bir olay anlatmasa da anlatış biçimi itibarıyla bir merakı tetikliyor ve büyütüyor olması. okurken akla gelen ve hiç akıldan çıkmayan tek soru, "yazar şimdi bunu neden anlatıyor" ve eğer o anlattığı bir kişi, bir kahramansa "bu kişiye ne olacak" sorusu oluyor. bu soruların yanıtları sanki anlattığı ayrıntıların içindeymiş gibi o ayrıntıları büyük bir dikkâtle okumaya yönlendiriyor okuru. ayrıntıların içinde o nerak edilen konuyu ararken de her bir ayrıntının farklı bir anlamı olabileceği düşünülüyor ve okuma edimi bir sanatsal yapıtın verdiği hazza yol açıyor. belki anlatılanlar, bir başkasına anlatılacak bir hi kâye olarak akılda kalmıyor ama o anda düşünülenler ve hissedilenler yapıtın değerini ortaya seriyor. bir edebiyat yapıtının okurun dikkâtini sürekli en üst düzeyde tutması eğer yazar açısından önemli bir ölçü ise joyce'u bu ölçü açısından en başarılı yazarlardan birisi olarak belirtmek gerek.

dublinliler'in bir başka özelliği daha önce de dediğim gibi "ulysses"le olan bağı. bir yanıyla adetâ onun bir eskizi gibi de okunabilir bu kitaptaki öyküler. ama "eskiz" sözünden yola çıkarak bir taslak, ya da yetersizlik algısı doğmamalı. tersine o eskizin de sanatsal ya da edebi açıdan en azından oluşturduğu diğer bütün kadar yetkin ve eksiksiz olduğu teslim edilmeli. dolayısıyla "dublinliler" joyce'un yazma biçimini öğrenen ve aşına olan bir okur için tadına doyum olmsz bir okumanın kapısını açan bir yapıt olarak düşünülebilir.

bu kitabındaki öykülerde yer alan insanların aslında onun tanıdığı bildiği gerçek insanlar olması, bu kişilerin gerçekliklerinin tartışılmayacak kadar sahiciliği ve mükemmelliği ise öykülerin bir başka önemli boyutu. bu noktada tabii ki hikâye edilen roman kahramanı ile gerçek kişi arasındaki bağlar ve birinden diğerine geçilirken algılananlar çok önemli hâle geliyor. kuşkusuz bu gerçek kişileri tanıyanlar ve tanımayanlar açısından ortaya çıkacak algının çok farklı olması beklenir. ama öyle değil. bu öyküler, hiç tanımasak bile orada anlatılan kişilerin gerçek kişiler olduğu ifade edilince, metin birden öykü, roman olmaktan çıkıyor ve adetâ bir anı ya da anlatıya dönüşüyor. bu ise m. proust'un "kayıp zamanın izinde"si okunurken, metnin içindeki marcell'in kişiliği ile yazar marcel proust'un benzerlikleri ve gerçekliklerine dair akla gelenleri anımsatıyor. çıkan sonuç ise iyi yazar olmakla olmamak, kurgu ile gerçek, 'romansal gerçek'le hakikât ilişkisinin, buradan bir adım ileriye geçerek hayatla yazının irdelenmesini gündemimize getiriyor.

joyce'un bu kitaptaki öyküleri kitap içinde düzenlerken benimsediği sıralama da dikkâti çeken bir unsur ve bu da yaşamın farklı dönem ya da evrelerine karşılık geliyor. dolayısıyla kahramanların farklılıklarını bir yana koyup yaşları temelinde düşündüğümüzde ortaya çıkan sonuç ise bir toplumsal yaşam ve dönemin sergilenmesi bu sergileme gerçekleşirken de aynı zamanda o karakterlerin özellikleri üzerinden bir toplumsal değerlendirme ve eleştiriye yol açması da önemli bir başka yan. dolayısıyla bir modern anlatı türü olarak hem birey hem de o bireyin içinde yer aldığı toplum özelinde bir işlevi yerine getiriyor ve tarihi bir başka biçimde yazıyor, belki de oluşturuyor.

ulysses ve diğer yapıtlarda olduğu gibi burada da "ironi" anlatımı taçlandıran öğelerden birisi. bu unsurun kullanımı ise bence eleştirinin kabul ve benimsenmesinde büyük bir öneme sahip. bir toplumun, içinden çıkan bir yazar tarafından acımasızca eleştirisi kuşkusuz o toplumun tüm bireylerini ve bileşenlerini rahatsız eder. ama bu rahatsızlık onun ve dediklerinin önem ve değerini hattâ kabulünü ortadan kaldırmaz. onun için irlandalıları joyce'u sevsinler ya da sevmesinler büyüklüğünü kabul ederek onu sahipleniyorlar.

dublinliler'e dair söylenmesi gereken ve hemen herkesin kabul ettiği bir önemli nokta da kentin adeta bir şehir planı çıkarırcasına bu öykülerin içinde yer alıyor olması. ulysses'de bunun en üst noktaya vardığını onu okuyanlar biliyor ve yazarın, "eğer bir gün herhangi bir nedenle dünyadaki tüm şehirler tümüyle ortadan kalkarsa ve bir tek benim yapıtlarım kalırsa, onlar okunarak, dublin gerçekte nasıl olursa aynı şekilde inşa edilebilir" sözünün doğruluğunu ve gerçekliğini fark ediyoruz. bloomsday günlerinde yapılan dublin gezilerine katılanlar bu sözün anlam ve önemini fark ettiklerini vurguluyorlar.

yazarın tek oyunu "sürgünler"e gelirsek bu konuda da şunları söylemek istedim. joyce bu yapıtıyla edebiyatın farklı bir alanında bir yapıt, üstelik de klasik sayılan bir yapıt ortaya koymuş. burada bu türün özelliklerinden daha çok onun gerçekliğe ve gerçekliğin görünmeyen altta yatan yanlarına dair yazdıkları ve söylediklerine ilişkin doğruları ve saptamaları çok daha önemli. bireyin bir kendiden varlık olarak "özne"liğinin, en yakınındakiler dahil, onunla ilişki içinde olan tüm insanlar nezdinde kabulü ile, bu çerçevede yaptıkları ya da yapmadıkları ve tüm duygu ve düşünceleriyle varoluşunu ortaya koyması bakımından bana önemli geliyor. kadın erkek, karı koca, iki sevgili arasındaki tüm ilişkiler ve bu ilişkileri vareden duygu ve düşünceler, açıkça ve anlaşılır bir şekilde ortaya konuluyor ve kişinin bunlardan

kaçamayacağı ve kaçınamayacağı, bunların hepsinin gündelik yaşam süreci içinde yaşanacağı düşüncesi net bir şekilde ifade ediliyor ve kimsenin bunun önüne geçemeyeceğinin de altı çiziliyor.

oyunda taraflardan birisinin ırlanda'yı "kendisi için bırakıp giden bir yazar olması, joyce'un kendisiyle bazı koşutluklar da oluşturuyor ve bu "bırakıp" gitme konusu da hem insani hem de toplumsal ilişkilerin bir anlamda üstüste binmesi şeklinde ifade ediliyor. insanlar hem ülkelerini hem de kendilerini var eden diğer insanları bırakıp gidiyorlar ve gidenler de dahil her eylem her insanı değiştiriyor dönüştürüyor ve farklılaştırıyor.

son olarak belirtmem gereken bir nokta okuma gruplarımızın bu dönem seçtiği yazar ve yapıtların ırlanda, james joyce ve ulysses'le ilişkili olması da grubumuzun edebi anlamda geldiği düzey ve aşamayı göstermesi bakımından beni çok mutlu ediyor ve sevindiriyor. bu nedenle sevgili nilhan'a da seçimi ve sunumu nedeniyle teşekkür ediyorum.

Sema Çamlı,

Sürgünler ve Dublinliler'i çok beğendim.James Joyce gibi önemli bir yazar hakkında acemi bir okuyucu olarak ne söyleyebilirim.

Üç yıl önceki yaz okumasında Ulysses'i devam ettirememistim. Şimdi, okuyabilirim diye düşünüyorum, Dublinliler bir başlangıç olacak.

Sürgünler, yazarın yaşam öyküsünden kesitler içeren bir oyun. Gönüllü bir sürgünden sonra memlekete dönüşte geride bırakılanların değişmediği, duygu ve düşüncelerin aynı kaldığını görüyoruz. Sürgünler iç dünyamızda, öyleyse yer değiştirmeye ne gerek var? Tartışılan ana konu özgürlük mü dürüstlük mü?

Dublinliler'deki öyküler çok gerçekçi, acıtıcı, hüznüydü. Dublin'in kasvetli, tutucu, tekdüze, boğucu ortamını, yoksulluğu çok iyi yansıtmış. İnsanın kendini yalnızlığa ve alışkanlıklarına hapsedmesini anlatan "Üzücü bir olay" öyküsünü, tekdüze yaşamından kurtuluşunu alkolde arayan Farrington'u anlatan "Suretler" öyküsünü çok beğendim."Kurul odasında bir anma günü" tiyatro eseri gibiydi.

Kitap seçimi için sevgili Nilhan Tuncer e teşekkürler.

Figen Uyguner,

Dublinliler / Sürgünler

Her iki kitap da son derece akıcı bir dille yazılmış. Metinler ayrıntılar açısından da son derece zengin. Ayrıntıları kazıdığımızda yazarın doğrudan anlattıklarının yanı sıra, hissettirdiklerine, sezdirdiklerine de ulaşıyorsunuz.

Öyküler klasik örgü formundan farklı özellikler taşıyor. Son olmasını beklediğiniz yerde öykü devam ediyor (Ölümler), ya da Bir Karşılaşma öyküsünde olduğu gibi, üç çocuğun hikayesi olarak başlayıp, iki çocuğun hikayesi olarak devam ediyor.

Karakterler çeşitli ortak özellikler taşıyor. Yaşamlarından memnun değiller ve değişmesini istiyorlar fakat onu değiştirme çabaları, olasılıkları, yetileri yok sanki. Aynı çemberde dönüp duruyorlar; bundan hem memnun, hem de değil gibiler. Son derece kararsızlar ve belirsizler. En belirgin özelliklerinden biri de çok yoğun çelişkiler içinde yaşıyor olmaları. Çelişkiler o kadar iyi yansıtılıyor ki adeta karakterin yaşadığı ruh halini derinden hissedebiliyorsunuz. Sanki bütün hayatlar bir döngü çerçevesinde devam ediyor ve Dublin'den çıkmış olanların dahi o döngüden kurtulma şansları yok. Onlar da o şehrin kopamayan parçaları. Kadınlardan çok erkeklerin öyküleri okuduklarımız. Öykülerde kadının rolü ne yazık ki hayattaki rollerinin de gerisinde kalıyor.

Bu arada en beğendiğim öykü bütün umutsuzluğuna rağmen Eveline oldu.

Sürgünler de oldukça keyifli okunuyor. Bu kez yüzeydeki konu ahlaki bir tartışma. Cinsellik ve ilişkiler sorgulanıyor. Bu sorgulamada da karakterler yoğun çelişkiler içindeler. Geri planda toplumun, üniversitenin ahlaki tutumunu da görüyoruz. Şehir yine Dublin; gidip tekrar dönülen, hep gitmekle kalmak arasında yaşanan. Bu kitapta da kadınların konumları değişmiyor. Toplumu sarsacak değerler tartışılrsa da bu fikirler

erkek bir yazara ait ve kadınlar sadece uygulayıcı. Adeta kadınlar erkekler için (yaratılmış) yazılmış diyeceğim.

Her iki kitap da anlatım gücü, teknikleri, çok katmanlı oluşu, derinliği ile etkileyici geldi bana. Keşke grupla daha erken tanışıp, Ulysses'i sizinle birlikte okuyabilseydim.

Nuray Demirezer Kaya,

Dublinliler: Ulysses'ten sonra bir kez daha James Joyce okumak önce gözümü korkuttu. Ancak 15 hikayeden oluşan Dublinliler gerçekten çok beğenerek okuduğum öyküler oldu beni de şaşırttı tabii ki. Hangi öyküsünü daha çok beğendiğimi söyleyemeyeceğim hepsi ayrı bir duygu bıraktı içimde hepsini okumaktan çok keyif aldım. Tabii ki öyküleri okurken tanımadığım bir Coğrafyayı tamamen ve o coğrafyanın insanlarını anlatan James Joyce'u anlamak kolay değil. James Joyce bize bu öyküler de çok şey anlatmaya çalışmış onunla ilgili gönderilen yazıları okuyup derinine inince bunu fark ediyorsunuz bence James Joyce Dublin'in ve orada kalan sıkışık kalan insanları o kadar güzel anlatmış ki.

Genel olarak Dublin de çevresinde yaşayan orta sınıf İrlandalıların hayatlarını anlattığı görülüyor.

Öykülerde dinin toplumsal yaşamdaki hakimiyetini,yoksulluğun İrlanda yaşamındaki etkilerini gözler önüne seriyor.

Kız kardeşler öyküsündeki rahibin ölümü dinsel bir suçluluk öyküsü.

Bir Karşılaşma öyküsünde okuldan kaçışı anlatır ancak bu çok katmanlı bir öyküdür.

Öykülerin Ulysses'ten kolay okunabilmesi onların sadece okunan bölümü değil altta anlatılmak istenenler incelenince ne kadar derinlikli öyküler olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

James Joyce daha çok öykü yazsaymış keşke..

Sürgünler: Bu kitabını da çok beğendim. Hakkında araştırma yaptığım bu tiyatro eserinin James Joyce'un otobiyografik tadında yazdığı eseri olduğunu öğrenmem ile esere farklı açıdan bakmaya ve tekrar okumaya çalıştım. Eserin isminin Sürgünler olmasını anladım...

"Bir ülke onu terk etmeye cesaret edenlerden dönüşlerinde ödenmek üzere bir ceza keser."

Norveçli yazar Ibsen in etkisi altında yazdığı söylenen eser Suçluluk ve Kuşkuculuk üzerine kurulmuştur.

Bu tiyatro oyunu eserini Joyce "Hayatımın ilk gerçek eserini,kendi ruhuma adıyorum."

Ancak eserin küçük bir aile ve arkadaş çevresi üzerinden, kıskançlık, özgür, aşk, ihanet ve dostluk meselelerini ele alması yanında aile ve ahlak değerleri ile çatışması nedeniyle bu eser uzun yıllar göz ardı edilmiştir.

Ve aslında Sürgünler eseri belki de Sürgün hayatı yaşamış bir çok insanın hayatından kesitler sunmaktadır..Ve çok da ustalıkla sunulmuştur..

Kitap seçimi için Nilhan hanıma teşekkürler

Sema Demirsoy,

William Trevor(İrlanda terasında doğup, Dublin'de okuyan ve eserler veren yazar)'in " Yağmurdan Sonra" kitabından sonra okuduğum ikinci kitap "Sanatçının Bir Genç Adam Olarak Portresi" ve üçüncü kitap"Dublinliler" oldu.

Bu kitapları okurken James Joyce'u yakından tanıdığım için de mutlu oldum. İrlanda kültürü ve diline uzak olmak, Türk Edebiyatını daha sevmek daha duygudaş olmak biraz uzak tutsa da bu kitabı İrlanda tasralığına başkaldıran eser kategorisine koydum. "Portre" ile küllerinden doğup "Dublinliler" eseri ortaya çıkmış diyebiliriz.

Kız Kardeşler: Çocuğun gözüyle insanların ve ölümün sorgulanması .

Bir Karşılaşma: Okuldan kaçan çocukların bir sapıkla karşılaşması sonucu kurdukları iletişim.

Araby: Bir çocuğun hoşlandığı kız ile kurduğu düş ve Araby denen yere yolculuğu

Bu üç öyküde de anlayışsız yetişkinler var.

Eveline: Genç bir kızın tutsaklığı hissedildi ve kurtuluş umudu olarak kendisini seven bir denizciyi görmesi ve ailesini bırakıp denizciyle kaçma eylemini gerçekleştirememesi.

Yarıştan Sonra: Emek vermeden zevk için yaşayan bir genç anlatılıyor.

Bir gecede kumarda para kaybeden gençleri duyuyoruz çevremizde de. Böyle bir dram işlenmiş.

İki Çapkın: İki genç arkadaşı anlatıyor. Biri hizmetçi kızları tavlayıp paralarını bile alan.digeri de asalak olan karakterler..

Pansiyon: Ruhsal olgunluğa erişememiş annesine bağımlı bir kız ve bu kızı iğfal ettiği için vicdan azabı çeken Mr.Doran'ın kızla evlendikten sonra yaşadığı mutsuzluk anlatılıyor.

Kız annesinin tutsağı, Mr Doran anne ile kızın tutsağı. Otoriter ve Mülk edinici anne İrlanda'yi çağrıştırıyor.

Küçük Bir Bulut: Çekingen bir adam Chandler ve şanslı açık arkadaşı Gallaher'i anlatıyor hikâye.

Chandler utangaç ve Gallaher rahat bir birey.İki arkadaş içki sohbeti yaparken Chandler Gallaher'in kibirli yapısını ve İrlanda'ya da uzak hâlini farkedir.

Chandler şiir kitabı hayalini gerçekleştiremediği için, içe dönük olduğu için öfkeli öfkesini ufak çocuğuna yöneltme de kucağında idare edemeyecek gerginliktedir. Karısı kızınca da kendisini cezalandırır ve ağlar.

Suretler: İckici, işinden nefret eden Franklin'in öyküsü. Dışa dönük ama agresif bireyimiz başarısızlığının acısını çocuklarından çıkarır.

Toprak: İyi niyetli ve saf, unutkan bir kadının çocuklarla eğlenmeyi seven şarkı söylemeyi seven yönü ile geçmişe özlemle bakıp sevdikleri ile birlikteliğini anlatıyor.

Üzücü Bir Olay: Vizyonu dar bir adamın bireysel sınırları nedeni ile bir kadınla hayatını paylaşmaktan vazgeçmesi ve kadının öldüğünü öğrenince yaşadığı pişmanlık anlatılıyor.

İdarehanede Ulusal Bayram Günü: Öykünün sonundaki "Parnell'in Ölümü" şiiri bütünü özetliyor.

İrlandalık kültüründen yetişmiş iki yüzlü politikacıları ve papazları yermek amacıyla yazılmış.

Bir Anne: Otoriter ve kibirli bir annenin Dublin sanat ortamında çıkarıcı iki yüzlü insanlar arasında yaşadığı gerilimi anlatıyor öykü. Kimlik olarak gelişememiş sanat ortamı ve sonrasında dilde yaşanan erozyon da vurgulanan sorunlar.

Arınma: Din olgusunun sömürülmesini merkeze alan bir öykü. 208.sayfada Peder Burdan Tanrı karşısında dürüst ve mert olmak saptaması ne kadar önemli. İnsanoğlu dürüst ve mert olmayı başaramadığı için dünya hızla kirleniyor.

Ölümler: Kış mevsiminde İrlanda'da geçen Gabriel isimli bireyin yaşadıklarını anlatıyor. Aşk, ölüm temaları da işlenmiş öyküde. Gabriel insanı duygulara sahip bir birey.

Rezan Turhan,

James Joyce ‘u Ulysses ile tanımıştım. Bu önemli romana gereken “önemi” vererek okuyamayacağımı anlayınca; öneri üzerine Dablinliler’i okumuştum. ““Memleketimden – Dablinde- insan manzaraları” diye düşünmüştüm , Nazım’ı hatırlayarak.

İkinci okuyuşum okumamı kolaylaştırdı. Yine ilk okumamda aklımda kalan bir sözcük EPİFANİ idi. (Aniden ve beklenmedik şekilde gelen aydınlanma, bir şeyin özünü ve anlamını bulma, ani ve beklenmedik manevi aydınlanma veya birdenbire gelen aydınlanma olayıydı) Bu tanımı hatırlamak öykülerin başlangıcı ve sonu ile ilgili ilişkiyi bulmamı kolaylaştırdı.

Örneğin;Kız kardeşler öyküsünde,Peder James Flynn’in hüsrana uğramış halinin, yalnızlığının kırılan kutsal kase ile olan bağlantısı ... Ölümünde yüzünde beliren gülümseme...

Yine konusu “Ölüm”(Ölümler) olan son öyküde; Gabriel Conray’ın parti dönüşü karısının daha önce yaşadığı özel bir duyguyu – aşk ve ölüm- öğreniyor olması ve yaşanan epifani...

1900 lü yılların başında Dablin’in fotoğrafı ile karşılaşıyoruz. Öyküler Dablin’i, o zor günleri;çocuklar, gençler ve olgun insanlar penceresinden anlatıyor.. Din,yoksulluk insanların üzerinde önemli bir baskıdır. Birde o yıllarda yaşanan milliyetçilik ise İrlanda’nın yaşadığı önemli sorunlardan biridir.

SÜRGÜNLER: Joyse burada aşkı, ilişkileri, aldatmayı konu olarak almış. Bu tiyatro oyununda bana ilginç gelen bir konuşma oldu. Bana göre kitabın önemli noktası, Richard ile Robert arasında geçen bir diyalogtur.

“Richard :Eve geldim. Geceydi. Çıt yoktu bizim evde. Yavrucuğum beşiğinde uyuyordu. Karım da uyuyordu. Uykusundan uyandırdım onu ve ilişkiyi (geceyi bir başka kadın ile geçirdiğini) anlattım kendisine. Yatağının yanında ağlatıp yüreğini parçalamıştım. Beni olduğum gibi tanısin diye. Saflığının yalımını körüklüyordum suçumla. Yepyeni bir yaşam vermeye çalıştım ona. Ondan aldıklarımın, tümüne -kızlığına, kahkahasına, genç kızlığının güzelliğine, gencecik yüreğindeki umutlara- değer mi bu yaşam? Devamında şöyle der Richard : “ Ölünen biri o. Benim yatağında yatan. Kaç kez ve kabaca ayarttığım, üstelik sevdiğim, uğruna gözyaşları döktüğüm bedenine bakarım kimi zaman. Ve şunu da bilirim ki her zaman bana bağlı bir köle olmuştur bedeni.”

Kıskançlık duyguları ile karısının ruhunu , aşk ile ilgili duygularını öldürmek için yapılan Richard’ın davranışı bana çok ilginç geldi.

Bu zalim duyguya nasıl ulaştı, sürgün ile bir bağlantısı var mı diye düşündüm?

Sonuç olarak , o güzel dili ve Joyse bakış açısı ile Dublinliler’i, Sürgünler’i okurken; insanların farklılıklarını, açık ve yalın duygularını anladım, sokakları , evleri gördüm, yaşamları tanıdım, Joyse ‘a bir adım daha yaklaştım.

Seçimi ve iletileri için Nilhan arkadaşına teşekkürler

Öge Çaldıran,

1900'lü yıllar İrlanda, Dublin, Dublinliler

Çocuklar, adamlar, kadınlar, kasvetli, az ışıklı, odalar evler, sokaklar "hiç bir toplumsal devrimin kapısını çalmaz "(sh143)denilen Dublin.

"Hiç umut kalmamıştı "diye başlayan ilk öyküden

"Hafifçe yağın karın bütün evreni kapladığını, yaşayan ve ölümlerin üzerini örttüğünü "

Söylediği son öyküye kadar ...

(1.öykü) Ölümün ,yarım kalmışlığın, (2.öykü) kaçış planının , daha çocukluktan başlayan uzak ufuklar hevesinin (3.öykü) hayal kırıklığının,(4.öykü) dünyanın bütün denizlerine açılmak mümkünken durmanın tereddüdü tedirginliği , aile, çocuklar, anne,baba, ödevler "demirlere tutunan elleri denizlerin gel çığlığını" içine saklayan Evvy'nin kalışı.

(5.öykü)kaybedilen oyunlar, hep kaybedilen oyunlar "ve şafak yine söker ve fakat hep aynı yerdesindir "

(7.öykü)papazlar alınan oturma izni din, din adamları "bir satırın ete muamelesi gibi sert kararlı geri dönüşsüz " evlilik planları, annenin istediği gibi olacak hayatı !(8.öykü) hep gitme hep kalakalma halleri

"kadere karşı mücadelenin boşunallığını" duyan bunu bilgelik mirası sanan, şair olma hevesindeki çekingen

acemi koca,yeni baba,Küçük Chandler (9.öykü) ötede başarısız sarhoş yenik zavallı günün yengisini küçük

oğuldan çıkaran başka bir baba (11.öykü) hayatının tek sefahatı Mozart sevgisi olan Mr Duffy bana kalırsa

kitabın en çarpıcı güzel öyküsü, kimsesizliği yalnızlığı ve farkındalığı,tereddüt etmekten kurtulamayan

İrlandalı olma halinin "serüveni olmayan öykü hayatım "diyen Mr Duffy de şekil bulduğu öykü. (12.öykü de

küçük siyasi hesaplar manevralar (13.öykü)baskın hırslı anne karakteri "büyük güvenilir bir sabit şey "olarak

tanımlanan koca! yeteneği annesinin sınırlarında genç piyanist(14.öykü) yine din yeniden arınma yine

tereddütler hesap cetvelini biraz çekinceyle tutma "kusurlarımı gördüm biliyorum "alacağın vereceğin

muhasbesi yapılmalı diyen adamlar

Son öyküye kadar geldik ; hep kalış hep gitme arzusu , denizlere, limandaki gemilere, şehre gidenlere, uzak

şehirlere, uzaklara öykünme

"Ölümler de "dediği gibi hayatlarına acılık karışmış geleneği temsil eden kadınlar milliyetçiliği öven kadınlar

yine gitmeyi özleyen adamlar

Cabriel'in iç çekişlerinde , bir Dublinli olma halleri "dağınık bir yanıp bir sönen varoluş "halleri.

Küçük Chandlerin (8.öykü de) dediği gibi"Dublinde hiç bir şey yapamazsın"

Gıratan köprüsünü geçerken nehrin aşağısındaki rıhtımlara baktı bodur, zavallı evlere acıdı bir serseri çetesini andırıyorlardı, nehir kıyısına gelip omuz omuza oturmuşlar; pejmürde paltoları kir ve kurum kaplı ,gün batımının panoraması karşısında şaşkına dönmüş bir durumda gecenin ilk ayazının gelip onları dürtmesini bekliyorlar sanki kalkıp bir yerlere yollanmak üzere"

Bu düşüncesini bir şiire dönüştürebilse.....

İşte bu paragraf belkide Joyce un bütün hikayesinin özü.

Dublin sokaklarında, caddelerinde, evlerinde, sahnelenenen interaktif bir oyun gibi "Dublinliler."

Sahneler ince ince dokunmuş en ufak mimikler bile anlatılmış hiç bir ayrıntı gözden kaçırılmamış ne eşyada ne mekanda ne insanda ne de olaylarda, hayale yer bırakmayacak kadar üstelik.

Demini aldıkça tadına varılan, insan hallerinin belki de en güzel anlatımı Dublinliler ve James Joyce.

SÜRGÜNLER: Varolmak mı? Sahip olmak mı? Sorusunun cevabını vermiş bir bilge adam Richard Rowan

Havarinin peygamberine olan inancından daha garip olan peygamberin kendine ihanet edecek havarisine olan inancıdır diyen huzursuz bir kuşkuyu yara gibi taşımak isteyen bir koca, sahip olmaktansa vermeyi özgür bırakmayı özgürlük tutkusunu içselleştirmiş hırsızlığa tahammülü olmayan bir adam.

Gençliği güzelliği saflığını varlıklı olmaya ve bir soyadına yaşamını vermiş kendini bir hiç olarak gören Bertha Tanrının dileği emri kendinizi bir kişiye saklamayın özgürce sunun bunun için yaratıldığınızı unutmayın diye tutkunun peşinde güzelliğin peşinde dürtülerin ölümsüz olduğuna inanan bir yazar Robert Entelektüel bağlamda sağlam bir tanık Beatrice müzik felsefe din üçgeninde sıkışıklığı yaşayan müzik öğretmeni.

Yine İrlanda, Avrupayı mı İngiltere mi seçmeli yaşamlarının değiştirilebilir olmasını düşleyen insanlar, kadın ve erkek birlikteliği bağlamında aşkı sadakati özgürlüğü sorgulayan sorgulatan bir oyun son derce akıcı bir anlatım yıllara meydan okuyan bir öngörü , meraklı bir kuş olmaktan vazgeçmeyin diyor emektar hizmetçi Brigid aracılığıyla "daha güzel zamanlar gelecektir " umuduyla .

Emel Kadör,

“Her gece pencereye bakarken, kendi kendime usul usul “paralize” kelimesini tekrarlıyordum. ... Kötü ve günahkar bir varlığın adı gibi geliyordu bana. İçime korku salıyordu ama gene de yakınında olmak ve yarattığı ölümcül etkileri görmek istiyordum.”

Dublinliler kitabının birinci öyküsü Kız Kardeşler’in ilk paragrafında geçen bu satırlar, kitabın içindeki diğer öykülerde de varlığını duyumsatan bir teslimiyeti vurguluyor.

Bir yerlere kıpırdayamama, kötü olduğunu bile bulunduğu durumun içinde debelenme, günah kavramının tutsaklığında hayatı sürdürme, yaşamı yük gibi sürüklemeye, uzaklarda bir hayalin düşlerinde gezinerek yaşama...

Bir Karşılaşma’da okulu kırmak isteyen çocukların gün sonunda suskun kabullerle evlerine dönüşlerinde yetişkin yaşamlarının erken hüznünü;

Araby’de ergenlik çağındaki bir çocuğun ebeveynlerinden anlayış görmemesi sonucu bir kıza almak istediği hediye için gittiği alışveriş merkezinde, kapanmış-kapanmakta olan dükkanların vitrinlerine takılan bakışlarında kendini anlamsız bir yaratık gibi görmesinin acılı öfkesini;

Eveline’de; bir genç kızın, hayatın kısırlığından-sıkıntısından kaçmak, uzaklara gitmek, kurtulmak isteğini tam gerçekleştireceği anda kararından vazgeçmesi. Geçmişin, dinin ağırlığında, edilgenliğini ve çaresizliğini;

Yarıştan Sonra’da alt sınıflardan gelip ötekilere göre nispeten daha iyi koşullara sahip kolejde okutulmuş bir gencin sınıf atlama isteği ile, taşımaya çalıştığı değerler arasında sıkışmışlığı, kendinin farkında olamamışlığının arada kalmışlığının burukluğunu;

İki Çapkın’da; yoksul hizmetçi kızların parasını almak için plan kuran usta ile çömez in işbirliğindeki duruşlarının yalnızlığını; Pansiyon’da; genç kızlar için yine anneleri tarafından, kendi kötü evlilikleri gibi bir evliliğin tek çare olarak görülmesi; buna karşı olan erkeklerin ise istemese de buna boyun eğerek, geleceğe geçmişin tüm birikimiyle yürümesinin acılığını; Küçük Bir Bulut’ta; kaderci, şiir yazma heveslisi bir

kahramanın gerçeklerle hayaller arasındaki sıkışmışlığını, teslimiyetin getirdiği mutsuzluğunu; Suretler’de; kasvetli bürolarda çalışan bir memurun derbederliği, iş kaytarma becerisi, borçlanarak akşamını -gecesini barda harcaması, eve gidip oradaki gerçek koşullarıyla yüzleşince tüm öfkesini çocuğuna dayak atarak çıkarmasındaki sefilliği ve çocuğun yalvarışındaki umarsız yakarışını; Toprak’ta babanın yapmadığını kendini annenin yerine koyarak yapmaya çalışan, iyiliğe sığınan Maria’nın dağılmışlığını; Üzücü Bir Olay’da; “Ne dostu ne arkadaşı ne kilisesi ne imanı vardı” diye nitelenebilecek entelektüel birikimi olan yalnız Duffy’nin, bir dönem duygu ve düşünce ortaklığı yaşadığı ama konformist yaşamından vazgeçmemek için terk ettiği kadının ölümü üzerine, kendini “hayatın şöleninden kovulmuş” bir kimsesizliğin mahkumu olarak görmesini; İdarehanede Ulusal Bayram Günün’nde, siyasi çekişmeleri, küçük çıkarları, yurt severliği, İrlanda’nın kurtuluşu için umutları-düşleri, halkın siyasete bakışını, siyasilerin iktidar oyunlarını kotarma yollarını, toplumun hangi yollarla kandırıldığını, dinin- din adamlarının nasıl kullanıldığını; Bir Anne’de; hak arama savaşı verirken ben duygusuna yenilen bir anne karakterinde hırsın yakıcılığını; Arınma’da; içkici bir adamın; ailesine, işine, hayatına yeniden çeki düzen verebilmesinin tek yolunun kilisedeki bir arınma seansına katılması ile sağlanabileceğine olan inanç kıskacını; Ölüler’de; ömrün bitimi, yaşamın geçiciliği, içten sevgiyi bulamamanın burukluğu, var olanlarla yetinerek sürüklenerek yaşamının acımtrak tadını; veriyor yazar tüm öykülerde.

James Joyce, İrlandalıları, Dublinlileri ayrıntılı gözlemlerle gerçeklere yaslanarak bir kamera gezdirir gibi betimliyor. Kameranın gösteremediği ruhsal duyumları, duyuşları, insanın içinde esen fırtınaları, patlayan volkanları, kimselere aktaramadığı ezgin yönlerini kalemine getiriyor.

Daha çok alt, en alt ve orta kesimden kahramanların hayatlarının tanıdığı oluyor, onların görünmez yoldaşı gibi...

Karanlık, puslu sokaklar, yağmurlu, karlı, soğuk günler. Loş birahanelerde iş çıkışı buluşan erkekler, yoklukla kavgasının mağlubu bezgin babalar, çocuklarla- ev işleri ile boğuşan öfkeli anneler, çıkışı uzaklarda gören kaçıp kurtulmak isteyen hep bu düşünle yaşayan gençler, arada sıkışmış çocuklar, bu çocukluktan gelip çocuklarını anlamayan ebeveyn dönuşen yetişkinler, kaytaran-iş sevmez memurlar, kendini özveriyle başkalarına adayan ablalar, suçlulara yataklık eden zavallılar...

Hepsinin ortasında-merkezde, her öyküde rahip-papaz-kilise olarak bir şekilde yer alan din motifi çevresinde örölüyor öyküler. Koşulların tüm ağırlığına karşın toplumun üzerine serilen bir örtü gibi sanki.

Sisteme mahkum olma, sistemin dışlıleri arasında sıkışmaktan daha acısı insanın kendini o sisteme mahkum etmesini, değış-e-meme durumunu irdelemiş yazar. İnsanın kendini mahkum etmesini, insanın kendini kapatmasını. Öykülerin ilk sayfasında küçük çocuğun söylediğı “paralize-felç” sözcüğüyle ipucunu vermişti yazar, bu mahkumiyetin bir tür felç olduğunu.

Dublinliler yerine Türkiyelileri ya da bu duruma örnek verilebilecek pek çok ülkeyi koyabiliriz. Yazarın gücü, başarısı da burada. Değişimi yaratacak olan düştür, düşüncedir, umutlarını yitirmemektir. Savaşır kendinle. Sistem bunları köreltiyor. İşte, değışim-dönüşüm, bu mahkumiyetin, bireysel yaşamlardaki etkisini kırmaktır önce.

Sürgünler için de birkaç söz: Entelektüel çevredeki ilişkileri sorguluyor gidenlerin gözünden. Aile, özgürlük, çocuk, arkadaş, aşk, bağlılık, yurt motifleriyle gidenler de kalanlar kadar mutsuz.

Dublinliler’i de Sürgünler’i de severek okudum. Öteki eserlerini de okumayı istiyorum. Seçim için çok teşekkür ediyorum.

Aysel Sayın,

Dublinliler’de din baskısının, ulusal kimliğin insanlar üzerindeki etkisi, ruhları nasıl esir aldığı buna nasıl aracılık ettiği anlatılmaktadır. Yaşadıkları yerde, toplumda ruhlarını tutsak hisseden, bundan kurtulmak isteyen ama başaramayan bu sıradan insanlar, adeta yaşarken ölü gibidir. Kabuklarını kıramadıkları için hissettikleri sıkıntı, bunalmışlık, daralmışlık... Ne kadar isteseler de bu kısır döngünün içinden çıkamazlar. Bu öykülerde “1900’lerde Dublin’de dine bakış nasıldır? İrlandalılar nasıl insanlardı? gibi sorulara cevap bulabiliriz. Bu şehrin karamsar insanların öyküleri, sırasıyla çocukluk, gençlik, yaşlılık ve ölüme ilişkindir. Bu öykülerde 3.tekil kişili anlatım kullanılmaktadır. Bence bu öykülerin başarısı, Dublin insanının

toplumsal yaşam içinde, çok iyi ayrıntılarla betimlenmesinden ileri geliyor. Karamsar insanların, karamsar dünyasını şiirsel, imgeli ifadelerle eşyalarda, mekanlarda, sokaklarda bulabiliyoruz.

KIZ KARDEŞLER: Rahip Flynn'nın, toplum ve kendisi tarafından başarısız kabul edilmesi, çocuğun rahip Flynn'la dostluğunun yadınlanması, çocuğun hissettikleri, ruhların tutsaklığı...

BİR KARŞILAŞMA: “Vahşi Batı edebiyatında anlatılan serüvenler benim mizacıma uzaktı, ama hiç değilse kaçış kapılarını açıyorlardı” “Uzaklarda aramak onları” Okuldan kaçarak özgür olacaklarını düşünen iki çocuğun sapıkla karşılaşmaları onları korkutur ve bilindik, güvenli dünyalarına geri dönerler Burada da ne kadar isteseler de tutsaklıktan kurtulamazlar.

ARABY: Kahraman bakış açısının kullanıldığı bu öyküde arkadaşının ablasına aşık bir gencin, aşık olduğu kızıdan duyduğu egzotik bir ismi olan ve hayallerinde anlam yüklediği alışveriş merkezine gitmeye çalışması oraya gittiğinde gerçekle yüzleşmesi. Hayal kırıklığı yaşaması, hayal-gerçek çatışması

EVELİNE: Başkaları tarafından ona uygun görülmüş bir hayatın içinde hapsolmuş bir genç kızın öyküsü

YARIŞTAN SONRA: Ecnebler ve onlara hayran Dublinliler. İngiltere’de okuyan kasabın oğlunun, kendini geliştirmeyip özünden kopamaması ve bunu davranışlarına yansıtmaları...

İKİ ÇAPKIN: Bu öyküde de iki genç, genç Dublinliler’i temsil eder. İki menfaatçi, sıkıcı, serseri genç... İkisinin de hayatı amaçsız, anlamsız ve sıkıcıdır.

PANSİYON: Gençlik bölümünün son hikayesidir. Mr. Doran’ın, pansiyonun sahibi Mrs. Monney’in kızıyla ilişkisi vardır. Toplumsal yükümlülükler nedeniyle Mrs Mooney’in baskısıyla bu kızla evlenmek zorunda kalır. İrlandalılarda Kadın-erkek ilişkilerinde bireyin ne istediğinden çok toplumun değer yargılarının önemli olduğunu görüyoruz. Anne hem Mr Doran’ın kaderinde hem kızının kaderinde söz sahibidir.

KÜÇÜK BİR BULUT: Bu öyküde, hayatta isteklerini tam gerçekleştirememiş Küçük Chandler’lerin ezikliği karşısında Gallahhar’ın kibrini görüyoruz.

SURETLER: Bu öyküde hayattaki yenilgilerini masum bir çocuktan çıkaran ezik bir Dublinli görürüz.

TOPRAK: Orta yaşlı, evlenmemiş ve mutsuz Maria’nın bir an mutlu olması ama aslında toprağa yakın olması, yaşlılığa ve ölüme...

ÜZÜCÜ BİR OLAY: İnsanlara karşı soğuk davranan, yalnız yaşayan Mr Duffy’i anlatır. Kendi kişiliğinin tutsağı olan Mr Duffy bu tutsaklıktan kurtulmak istemez, bu tutsaklığı fark ettiğinde çok geçirir artık...

İDAREHANE’DE ULUSAL BAYRAM GÜNÜ: Seçimler, ilkel ilkesiz politikacılar, politikayla ilgilenen papazlar ve bunların tavırları...

BİR ANNE: Dablin’de sanat hayatı ve dolandırılan bir anne...

ARINMA: Din kurumundaki yozlaşmalar...

ÖLÜLER: Ölüler’de iki yaşlı teyze, yeğenleri Mary Jane ve Gabriel vardır. İki yaşlı teyze ve Mary Jane her sene Noel partisi verir. Aynı kişiler çağrılır, aynı vals, aynı müzik, Gabriel’in konuşma yapması...

Yaşananlar hep aynıdır. Her şey sıradan ve monotondur. Öykünün bazı yerlerinde ailenin ölmüş kişilerinden bahsedilir. Öyküde Katolik kilisesinin bağınazlığı, ayırım yapması de çekingen bir şekilde eleştirilir, siyahi bir opera sanatçısının beğenilmesi yadınlanır, Ortamı germemeye çalışan içten olmayan, yüzeysel sohbetler edilir. Öykünün sonunda Gabriel’in karısı için hayal ettikleri ve karşısına çıkan bir ölü Micheal Furey... Gabriel karısını ne kadar az tanıdığının da ayırımına varır ve kendi yaşamındaki boşluğu hisseder. Kar, tüm bu sıkışmışlığın, kapanmışlığın, boşluğun, karamsarlığın üstüne yağmaktadır.

SÜRGÜNLER: Oyun; kıskançlık, aile, arkadaşlık, dostluk, özgür aşk gibi konular etrafında gelişmektedir. 9 yıllık sürgün hayatından sonra İrlanda’ya dönen bir yazarın yaşamını anlatan bu oyunda çözümsüz duygusal çatışmalar ve karmaşık ilişkilerle karşılaşırız.

Nuray Turhan,

Benim Dublinli’ler ile ilgili yorumum şöyle: Önemsiz gibi görünen sıradan yaşantıların gerisinde dinin toplum yaşamındaki kurallarıyla birleşen milliyetçilik duygularının birey üzerindeki baskıcı ve yorucu izleri hemen hemen her hikayede hissediliyor. Yoksul, ezilmiş, sindirilmiş sıkışık kalmış, yalnız, gidip yeni bir

hayat kurmak isteyenlerin ama bunu başaramayan mutsuz insanların hikayeleri ni yazar ustaca düzenleyerek kitabın gerçek karakteri Dublini bize çok güzel anlatmış.

Cocuk, genc,olgun ve yaşlı kişilerin gözünden üçüncü tekil kişi ile anlatılan hikayelerin hepsi Dublin'de geçiyor olmasına karşın sanki bizim buraların coğrafyasının insanının da sıkıntılarını anlatmış gibi geldi bana.

Yazarın diğer kitabı sürgünler konusundaki yorumum da şöyle oldu:

Birbirlerinden hoşlanan eşi ve arkadaşı için bu ilgilerinden ötürü herhangi bir sınır koymayacağını söyleyen ve toplum tarafından benimsetilmeye çalışılan ahlak kurallarına ve bu bağlamda dayatmalara karşı insanın içinden geldiği gibi davranmasını ve doğal olmasını savunan Richard'ın kendi iç çatışması da gene ustalıkla okura iletilmiş.

Ar-da Bajar,

BÜTÜN MEMLEKET KAR ALTINDAYDI

Dublinliler öykü kitabın dili akıcı, biraz da çetrefili bol karakterle donanmış ve sözcük yaratımı ve kullanımı muazam ve zenginleştirici bir tasvir gücü yüksek karakter betimlemesini, onun fiziksel biyografisini çizen, bir dili kullanmış

Çocukluk yılları, gençlik yılları ve yaşlılık yılları olarak Dublinliler üzerinden kendi biyografik hayat-hikayesini anlatmış özellikle özellikle teyze üzerinden verdiği mesajlar yoğunluktaydı. Ve renklerin İrlanda bayrağını temsil ettiği yeşilin dini sembolize ettiğini özellikle Katolikler, protestanlar ve Cizvitlerin yoğunlukta işlendiğini ve hata Cizvitlerin en sağlam duruşları ve sahip olduğu sınıf ta en sağlam düşünceler sahip olduğunu öve öve bitiremedi

Son öykülerin artık bir roman taslakları olarak düşünülmüş olabilir çok uzun cümleler ve ayrıntılar fazlaydı. Uzun öykülerde ve belirli konular etrafında (din, alt-üst sınıf) dolanıp durması beni sıktı. En yoğun işlenen başka bir konu da Dublin'i neden terk ettiğini ya da Londra'ya neden gittiğini neden anadilinde yazmadığını ve Londra diliyle yazdığını bunla yönelik eleştirilerin bir cevaplamaşydı sanki

Yaşlı insanları dine mensup olarak ifade edilişi dinin kendini yenileyemediğini ve insanı din kalıplarına göre ne kadar sokarsanız sokunuz insanı, insan duygularından uzaklaştıramazsınız özellikle ilk üç çocuk öykülerinde bu belirgin özeliği göstermiş olup çocuk ve yaşlılık halerinin ya da bir insanı insani duygularından arındırarak onu din kalıplarına göre yetiştirirseniz çıkacağı sonuç budur teması yoğunluktaydı Beni etkileyen öyküler: Kız kardeşler, Ölülerin –son kısmı, Bir karşılaşma, Araby, İki çapkın, Pansiyon Küçük bir buluttaki bu öyküdeki Küçük Chander Ignatius karakterinin yazma hevesi ve ayakta kalma çabası ve yazarın ta kendisiydi

Üzücü bir olaydaki mr jamec duffy karakterinin dubline bakışı ve hep dublinle ilgili fikirleri yazarın kendisiydi

s.116.ahlakını polise ve sanatını galeri simsarlarına emanet etmiş budala bir orta sınıfın eleştirilerine kendini hedef etmek için mi?

“dâhiler delirme sınırında olanlardır” gibisinden bir cümlesi geçiyor Nicheyi okuyor onun melankolik hali son öykülerine yansımış

Jamec Joyce'nin bir otobiyografik bir öykü kitabıydı benim için 22.01.2022 saat;08.22

F. Cihan Gökten,

Dublinliler... Öyküler durum öyküleri. Gündelik hayatın rutin akışının farkındalığını artırıyor. Kendi hayatlarımızın sıradan akışının aslında ne kadar da üzerinde düşünülecek ayrıntıları olduğunu düşündürüyor insana.

15 öykü. En beğendiğim öykü “küçük bir bulut” Adamın içine bir kurt düştü. (hava bulutlandı) Ve artık asla eskisi gibi olmayacak. Ama yazar ucunu açık bırakmış. Çok güzel bir öykü.

Kız kardeşler...bu da güzel bir öykü sayılır. Duygudaşlık kurduğum yerler var.

En son uzun öyküsü “ölüler”. Bu kitapta “küçük bir bulut” ile en çok beğendiğim öykü bu. Ayrıca filmi birebir seyretmek de çok keyifli oldu. Ölüler bence hayatı ve yaşamayı düşündüren bir film. Yaşamak nedir? Öyküyü okuyan herkes kendisine yaşamak nedir diye soruyor olmalı. Yazara göre sevmek, gerçekten sevmek. Karısının bir zamanlar o genç çocuğa aşkını gıpta ile düşünüyor ve kendisinin asla böyle bir duyguya sahip olmadığını kendine acıyarak ve üzülererek hatırlıyor. O genç adam çok erken öldüğü halde yaşamış ve belki de kendisinden daha çok hayatta olabileceğini düşünüyor bence.

Öykülerdeki betimlemeler çok güzel. Gerçek bir yazarın kaleminden çıktığı belli. Ama bu yukarıda yazdığım iki / üç öykü dışındakilerin içine giremedim. Bazılarını neden anlatmış diye düşündüm bazılarını da bu öykünün derinliğinde anlayamadığım bir şeyler olmalı kuşkusuyla okudum. İsimler ve yerleşim yerleri çok. Onlar zihinde karışıklık yaratıyor.

Evet dediğim gibi iki üç öykü dışında pek etkilenmedim. Belki James Joyce’u detaylı okuduktan sonra, ayrıca o döneme ait Avrupa ve İrlanda hakkında daha detaylı bilgilere ulaştıktan sonra bu öyküler daha çok anlam kazanacak.

Bu kitabı okuduğum için ve üzerinde düşündüğüm için çok mutluyum. Nihan arkadaşımıza teşekkürler.

Sevgi Çifter

Adını duyduğum zaman Ulysses’i andığım ama eser hakkında söylenenler ve yazılanlardan dolayı hep okumaktan kaçtığım bir yazar oldu James Joyce. Sürgünler ve Dublinliler grubumuzun okuma listesine girince hem sevindim hem de hadi hayırlısı demiştim.

İlk olarak Sürgünler’i okudum. Rahat bir okumaydı benim için. Sürgünler bir tiyatro eseri ve bu nedenle aralarda sahne durumu, yapılması gerekenler, tavırlar gibi parantez içi yazımlar var doğal olarak. Ancak anlatımın akıcı ve cümlelerin anlaşılır olması –ki benim için çok önemliydi. Ulysses için sözlük bile yazıldığını düşünürsek- kolay bir okuma sağladı bana. Yitik Ülke Yayınları ve Gül Yıldız çevirisinden okuduğum Sürgünler, 9 yıllık gönüllü bir sürgünlükten sonra memleketine dönen yazar Richard Rowan ekseninde geliyor. Ana karakterler Richard’ın yanı sıra Bertha (Richard’ın eşi) ve Robert Hand (Gazeteci ve Richard ile Bertha’nın arkadaşları, aynı zamanda Bertha’ya aşık.) Beatrice Justice (Robert’in kuzeni ve müzik öğretmeni) ve Richard ile Bertha’nın oğulları Archie’yi de yan karakterler olarak tanımlayabilirim. Evin yaşlı hizmetlisi Brigid var tabii ki bir de. Otobiyografik öğeler taşıdığı yazılan Sürgünler’de üç ana karakter Richard, Bertha ve Robert’in iç hesaplaşmaları ön planda. Günlük yaşantılarımızda söylemekten çekindiğimiz birçok şeyi söylüyor bu üç karakter hem kendilerine hem birbirlerine. Bunları ifade ederlerken yaşadıkları ikilemler, suçluluk duygusu ve özellikle kuşku bir düzlüğe çıkarmıyor üçünü de. Özellikle kuşku dedim çünkü hem Richard, hem Bertha hem de Robert tam olarak karşılarında duran ikilinin neler hissettiğini, düşündüğünü, neler yaşadıklarını tam olarak bilemiyor ve kuşku önlenemez oluyor. Sürgünleri ayrıca bir dinleme ve anlamaya çalışma eseri olarak da okudum.

Dublinliler’i yayımlatmak üzere uğraşırken bir gazeteciye şöyle demiş Joyce: “Niyetim ülkemin ahlaki tarihinin bir bölümünü yazmaktı, dekor olarak Dublin’i seçtim, çünkü o şehir felcin merkezi gibiydi. Sıradan okura onu dört yanıyla sunmaya çalıştım. Çocukluk, ergenlik, olgunluk ve kamusal yaşam. Öyküler bir sıraya göre düzenlendi.” Yani yazarımız ne anlatacağını kitap basılmadan önce söylemiş. Belki de bu yüzden kitabın basımı hemen gerçekleşmemiş. İthaki Yayınlarından Fuat Sevimay’ın çevirisinden okuduğum Dublinliler’i okumaya başladığımda Öklid, gnomon, kateşizm, simoni gibi kelimelerle karşılaşınca korkum debreşti ve eyvah dedim. Ama ilerleyen sayfalarda öyle olmadığını gördüm. Öyküler birbirini takip ettikçe, çizilen çökmüşlük, sıkışmışlık, coşkusuzluk, karamsarlık, vizyonsuzluk gibi olumsuz duygular bana geçerken, bir özne olarak merkeze alınan Dublin’in sokakları, meydanları, caddeleri, mimari yapısı, aile yaşantısı, kadınları, erkekleri, gençleri ve bölgenin kültürüyle kuşatıldım bir anda ve Joyce’un neden felç tanısını kullandığını anlamaya başladım. İlk öykü bir pederin ölümünü anlattığı halde neden adının ‘Kızkardeşler’ olduğunu, “Balçık” öyküsünde masada dokunulan nesnenin ne olduğunu çözemezken, ergenlerin kenti tanıma maceralarının hüsrana sonuflanmasını, ilk aşkını deneyimleyen bir ergenin çabalarının boşa gitmesini, erkek arkadaşlığını, annelerin kızlarını evlendirme çabalarını, eski bir dostun anımsattığı yaşanamayan hayatları, iş hayatındaki başarısızlığın faturasını evde çocuğuna kesen babayı, bir kadının ölümünden duyulan suçluluk duygusunu, siyasetin çetrefilli yollarını ve kokuşmuşluğunu, dinin

yaşamlar üzerindeki etkisini ve yaşayanlar ile ölenlerin yazar için neler ifade ettiğini gördüm. Mutlu insan, geleceğe umutla bakan insan göremedim öykülerde. “Eveline” öyküsünde bir çırpınış gördüm sadece. Ama Eveline’nin yüklendikleri o kadar ağırdı ki! Biraz daha inanma, biraz daha cesaret, güven mi gerekiyordu yoksa sadece vefa ve verilen sözler mi alıkoydu gitmekten Eveline’yi. Yoksa uçsuz bucaksız denizlerde boğulma korkusu muydu hissettiği? Frank’a duyduğunun aşk değil de yaşadığı şehirden kaçma isteği olduğunu mu anladı yoksa? Sonu öyle bitmese keşke öykünün dedim. Öykülerin tümünde günlük yaşam içerisinde anlatılanların apayrı bir kültür olmasına rağmen bize ne kadar yakın olduklarını düşündüm.

Son olarak yazarımız şöyle bir şey de demiş: “ Okurumdan talebim, tüm hayatını kitaplarımı okumaya vakfetmesi!” Bunu yapamam herhalde ama Joyce’u okuma listemize alarak, uzak durduğum bir yazarı tanıyarak, üzerinde birçok metin okumama olanak sağlayan Sevgili Nilhan’a çok teşekkür ediyorum.

Havva Seymen

Joyce bu eserleri kaç yılında yazmış olursa olsun, insana dair değerler çok da değişmemiş. Kapitalist sistem, modern hayat hep bir rutin içeriyor. Günlük yaşam sıradanlaşıyor, insan derinlik yakalayamıyor. Hayatımıza anlam katma savaşı her dönemde her devirde var. Bunu yapacak kapasite ve cesaret maalesef çok kişide yok. İnsanın kendi olması hiç kolay değil. Bunun için içine doğduğumuz toplumun dışına çıkmak gerekiyor . O çünkü Dublin' le bugünkü İzmir arasındaki farkı düşündüm de.... Çok fazla değişmemiş.

Suretler öyküsü içimi sızlattı. İnsan değerli olmadığı hissettirilince aciz ve suçlu olmayandan çıkarıyor acısını.

Üzücü Bir Olay' da da insanın yalnızlığı ve hayata tutunamayışı çok güzel işlenmiş.

Öyküler çok basit gibi görünüyor, ama alt metinler düşündürücü. Hepimiz bir alışkanlıklar zinciriyiz. Hayatımız güvende olsun istiyoruz. Dönüp dönüp kendimi ve çevremi düşündüm.

Edebiyat candır.

Sarenur Gökben

Dublin’de geçen farklı kişiler ve öyküler. Öykülerde çok güzel betimlemeler yapılıyor, çok rahat mekan anı göz önünde canlandırılıyorsunuz. Anlatımı gerçekçi. Ancak öykü bitimlerinde ani bitiş, bir aldırma var gibi geldi. Yazar kendi iç dünyasını, ülkesiyle ilgili düşüncelerini öyküdeki kişiler aracılığıyla dile getiriyor gibi. Milliyetçilik, vatanseverlik ama ne olmalı gibi.

Yazıldıktan 120/140 yıl sonra bile aynı duyguları yaşatabilmesi önemli. Bu yazarı seçtiği için Nilhan hanıma teşekkürler.